

POSTANOWIENIE

Dnia 19 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z powództwa S. M.

przeciwko M. w Z.

o odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę
za wypowiedzeniem,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 listopada 2024 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Sieradzu

z dnia 24 października 2023 r., sygn. akt IV Pa 21/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł wraz z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanej orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 24 października 2023 r., sygn. akt IV Pa 21/23, Sąd Okręgowy w Sieradzu oddalił apelację powódki S. M. od wyroku Sądu Rejonowego w Zduńskiej-Woli z 15 maja 2023 r., sygn. akt IV P 79/19, którym Sąd pierwszej instancji

zasądził na rzecz powódki od pozwanego M. w Z. odszkodowanie tytułem niezgodnego z prawem rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem.

W pozwie z 27 sierpnia 2019 r. powódka S. M. wniosła o zasądzenie od pozwanego Miasta Z. kwoty 30 600,00 zł, tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem odwołanie z funkcji dyrektora M. w Z. W uzasadnieniu pozwu powódka szczegółowo odniosła się do postawionych zarzutów odwołania.

Postanowieniem z 25 września 2019 r. Sąd Rejonowy wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego M. w Z., jednocześnie zwalniając z udziału Miasto Z.

Pozwany M. w Z. nie uznał powództwa i wniósł o jego oddalenie w całości.

Postanowieniem z 16 października 2019 r. Sąd pierwszej instancji zawiesił postępowanie w sprawie do czasu ostatecznego rozpoznania skargi S. M. na zarządzenie Prezydenta Miasta Z. w przedmiocie odwołania jej ze stanowiska dyrektora.

Wyrokiem z 15 maja 2023 r., sygn. akt IV P 79/19, Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli zasądził na rzecz powódki od pozwanego kwotę 30 600 zł, tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy za wypowiedzeniem, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 8 października 2019 r. do dnia zapłaty. Nadto nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli kwotę 1539 zł tytułem zwrotu opłaty sądowej, od uiszczenia której powódka była zwolniona. Wyrokowi w pkt. 1 nadano rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty stanowiącej jednomiesięczne wynagrodzenie powódki.

Wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżyła apelacją powódka, zarzucając mu naruszenie art. 50 § 3 i § 4 k.p. oraz art. 45 § 1 k.p.

Sąd Okręgowy oddalił apelację jako niezasadną.

Wskazał on, że powódka zgłosiła w pozwie roszczenie o odszkodowanie za niezgodne z prawem odwołanie przez pracodawcę z funkcji dyrektora M., jako naruszające przepisy art. 16 ust. 1 i ust. 6 ustawy z 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2018 r., poz. 1983). Tak określona podstawa materialna żądania była przedmiotem rozpoznania przez

Sąd pierwszej instancji, który uwzględnił powództwo. W apelacji od wyroku Sądu Rejonowego, powódka aktualnie domaga się przywrócenia jej do pracy.

Sąd odwoławczy podkreślił, że W postępowaniu apelacyjnym sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, jednak punktem wyjścia są dla niego skonkretyzowane już wcześniej żądania oraz twierdzenia obronne stron. Inaczej wygląda kwestia rozszerzania żądania pozwu czy też występowania z nowymi roszczeniami. Kluczowy w tym zakresie jest art. 383 k.p.c. Zgodnie z jego treścią, w postępowaniu apelacyjnym nie można rozszerzyć żądania pozwu ani występować z nowymi roszczeniami. Jednakże w razie zmiany okoliczności można żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się można nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy.

Powyższa regulacja wprowadza jako zasadę, że w postępowaniu apelacyjnym nie można rozszerzyć żądania pozwu ani występować z nowymi roszczeniami. Jest to możliwe wyjątkowo, mianowicie jedynie w razie zmiany okoliczności można żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu. Jednakże wskazane wyjątki w zd. 2 przepisu nie dotyczą niniejszej sprawy. W związku z tym żądanie przywrócenia do pracy zgłoszone przez powódkę na etapie postępowania apelacyjnego w świetle art. 383 k.p.c. nie mogło zostać rozpoznane. Wskazać również należy na treść art. 321 § 1 k.p.c., zgodnie z którym. Sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Regulacja ta wyraża kardynalną zasadę dotyczącą przedmiotu orzekania, według której sąd związany jest żądaniem zgłoszonym przez powoda w powództwie, a więc nie może wbrew żądaniu powoda zasądzić czegoś jakościowo innego albo w większym rozmiarze, czy też uwzględnić powództwo na innej podstawie faktycznej niż wskazana przez powoda (por. wyroki Sądu Najwyższego z 22 września 2011 r., V CSK 4181/10, LEX nr 960546; z 18 marca 2005 r., II CK 5561/04, OSNC 2006/2138; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 5 września 2013 r., I ACa 523/13, LEX nr 1391882).

Związanie sądu przy wyrokowaniu żądaniem jest wyrazem obowiązywania w postępowaniu cywilnym zasady dyspozytywności. zgodnie z którą to powód decyduje nie tylko o wszczęciu postępowania, ale także o zakresie rozstrzygnięcia

sprawy. Niedopuszczalność wyrokowania co do przedmiotu nieobjętego żądaniem oznacza niemożność objęcia rozstrzygnięciem innych żądań niż przedstawione przez powoda. Rola sądu w procesie cywilnym sprowadza się zatem wyłącznie do oceny zasadności zgłoszonych przez powoda żądań, w konsekwencji czego, nawet gdy sąd, oddalając sformułowane przez powoda żądania, uznałby, że powód z przytoczonych w pozwie okoliczności, mających uzasadniać jego wystąpienie na drogę sądową, mógłby skutecznie dochodzić innych niż niezasadnie zgłoszone żądań (roszczeń), to nie może w związku z uregulowaniem wynikającym z ww. przepisu uwzględniać tych innych, a niezgłoszonych żądań (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 23 stycznia 2014 r., sygn. akt V ACa 649/13, LEX nr 1439040).

Przechodząc na grunt rozpoznawanej sprawy zaakcentować trzeba, że roszczenie odszkodowawcze zgłoszone w pozwie, powódka wiąże z wadliwym odwołaniem jej z funkcji dyrektora M., co nastąpiło zarządzeniem Prezydenta Miasta Z. z 7 sierpnia 2019 r., na podstawie art. 15 ust. 1 i ust. 6 pkt 3 i 4 ustawy z 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2018 r., poz. 1983).

W rozpoznawanej sprawie, jak zasadnie wskazał Sąd pierwszej instancji, wadliwość odwołania powódki z funkcji dyrektora M., została przesądzona w postępowaniu administracyjnym, prawomocnym wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 4 lutego 2020 r., sygn. akt II SA/Łd 806/19, stwierdzającym nieważność ww. zarządzenia Prezydenta Miasta Z. z 7 sierpnia 2019 r., którym to wyrokiem Sąd *meriti* jest związany, a przytoczone przezeń poglądy judykatury, Sąd Okręgowy podziela. Trafnie zatem stwierdził Sąd Rejonowy, że przedmiotem rozstrzygnięcia w dalszej kolejności była ocena zasadności roszczenia odszkodowawczego zgłoszonego przez powódkę.

Wbrew błędnemu twierdzeniu apelującej, w sprawie nie może mieć zastosowania przez analogię przepis art. 45 § 1 k.p. w części dotyczącej przywrócenia do pracy, bowiem wyklucza to art. 69 pkt. 2a i c k.p.- stosowanie przepisów dotyczących rozpatrywania sporów ze stosunku pracy w części dotyczącej orzekania o bezskuteczności wypowiedzi oraz o przywracaniu do pracy. Zaakcentować trzeba, że z dniem 1 stycznia 2004 r. uległo zmianie

brzmienie art. 69 k.p., którego pkt 2 lit. b został uchylony przez art. 1 pkt 19 ustawy z 14 listopada 2003 r. (Dz.U. Nr 213, poz. 2081) zmieniającej Kodeks pracy, co spowodowało, że o ile poprzednio art. 69 k.p. nie dopuszczał żadnych roszczeń przewidzianych w art. 45 § 1 k.p., o tyle w obecnym brzmieniu nadal uniemożliwia stosowanie przepisów regulujących rozpatrywanie sporów ze stosunku pracy w części dotyczącej orzekania o bezskuteczności wypowiedzi i o przywróceniu do pracy, ale dopuszcza ich stosowanie w części odnoszącej się do orzekania o odszkodowaniu. Aktualnie obowiązujące regulacje, w odróżnieniu od poprzednich, przewidują zatem sankcję na wypadek naruszenia przez organizatora kultury przepisów o trybie i przyczynach rozwiązywania z dyrektorami instytucji kultury stosunków pracy, ale jest nią wyłącznie możliwość wystąpienia przez odwołanego pracownika z roszczeniem odszkodowawczym. Takie rozwiązanie ma przy tym tę zaletę, że w sposób jednolity odnosi się do wszystkich pracowników, których stosunek pracy nawiązuje się na podstawie powołania, niezależnie od tego jakie przepisy szczególne go regulują (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 lutego 2013 r., I PK 200/12, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2017 r., I PK 201/16). Podnieść przy tym trzeba, że w piśmie procesowym z 1 października 2019 r., powódka dała także wyraz możliwości dochodzenia wyłącznie odszkodowania.

Odnosząc się do zarzutu apelacji dot. przyjętego przez Sąd Rejonowy art. 50 § 4 k.p. za podstawę prawną zasądzonego odszkodowania, to przepis ten nie znajduje zastosowania, niezależnie od tego że został uchylony (także jego § 3) z dniem 26 kwietnia 2023 r. ustawą z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 641), ale przede wszystkim dlatego, że dotyczy umowy na czas określony. W aktualnym stanie prawnym według art. 69 k.p. do stosunku pracy na podstawie powołania stosuje się co do zasady przepisy dotyczące umowy o pracę na czas nieokreślony, z wyłączeniem jak już wyżej podniesiono (między innymi) rozpatrywania sporów ze stosunku pracy w części dotyczącej orzekania o bezskuteczności wypowiedzi oraz o przywracaniu do pracy. A zatem, na podstawie art. 45 § 1 k.p. z tytułu wadliwego odwołania z funkcji dyrektora M., powódka może żądać jedynie odszkodowania, którego wysokość reguluje art. 47¹ k.p., a ten stanowi, że odszkodowanie, o którym mowa w art. 45, przysługuje w wysokości wynagrodzenia

za okres od 2 tygodni do 3 miesięcy, nie niższej jednak od wynagrodzenia za okres wypowiedzenia. Sąd Rejonowy zasądził na rzecz powódki odszkodowanie w wysokości wynagrodzenia za okres 3 miesięcznego wypowiedzenia. Mimo wskazania błędnej podstawy prawnej w tym zakresie, wyrok Sądu pierwszej instancji odpowiada prawu.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła skargą kasacyjną powódka w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) k.p.c.

Strona skarżąca podniosła, że w toku niniejszej sprawy występuje istotne zagadnienie prawne - do rozstrzygnięcia bowiem pozostaje kwestia:

a) czy z uwagi na treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 11 grudnia 2018 r., sygn. akt P 133/15 (Dz.U. z 2018 r., poz. 2377) uznającego, że art. 50 § 3 k.p. w zakresie, w jakim nie przyznaje pracownikowi objętemu ochroną przedemerytalną wynikającą z art. 39 tej ustawy, któremu umowę o pracę zawartą na czas określony wypowiedziano z naruszeniem przepisów o wypowiedzaniu takiej umowy, prawa żądania orzeczenia przez sąd bezskuteczności wypowiedzenia tej umowy, a w razie jej rozwiązania - przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej - skutkującego min. uchynieniem art. 50 § 3 k.p. przez art. 1 pkt 15 ustawy z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 641) oraz z uwagi na konstytucyjną zasadę równości wobec prawa, zasadę ochrony pracy przez państwo oraz zasadę semiimperatywnego działania norm praw pracy - status prawny pracownika objętego ochroną przedemerytalną różni się od statusu pracownika objętego ochroną przed odwołaniem wynikającą z art. 15 ust. 6 ustawy z 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2018 r., poz. 1983) i czy w takiej sytuacji rozstrzygając o prawach pracownika objętego ochroną przed odwołaniem można stosować art. 24 Konstytucji RP w zw. z art. 18 § 1 i 2 k.p. w zw. z art. 45 § 1 k.p. zamiast art. 69 pkt 2a i c k.p. - pomimo jego formalnego nieuchylenia - a niosącego

ze sobą takie same skutki prawne dla pracownika objętego ochroną, jak w/w art. 50 § 3 k.p. uznany za niezgodny z art. 32 Konstytucji RP;

b) czy z uwagi na treść uchwały Sądu Najwyższego z 10 maja 1996 r., I PZP 34/95, LEX nr 1330773 i z uwagi na uchylenie art. 50 § 3 i 4 k.p. oraz z uwagi w/w na konstytucyjną zasadę równości wobec prawa, zasadę ochrony pracy przez państwo oraz zasadę semiimperatywnego działania norm praw pracy - do sytuacji powódki stosuje się art. 45 § 1 k.p. - jako unormowanie najbardziej zbliżone.

Dotychczas zagadnienia te nie zostały rozstrzygnięte orzecznictwie, a mają znaczenie dla rozwoju prawa i znaczenie precedensowe dla rozstrzygania innych podobnych spraw, zaś ich rozstrzygnięcie ma znaczenie dla sytuacji prawnej powódki jako pracownika powołanego.

1. Wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. Względnie jeśli zarzut ten nie zostanie uwzględniony to jej oddalenie w całości;

3. Zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego naliczanych od dnia uprawomocnienia się orzeczenia przyznającego zwrot ww. kosztów do dnia zapłaty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powódki nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty

świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia

2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

W niniejszej sprawie strona skarżąca nie przedstawiła jakiejkolwiek argumentacji, która mogłaby przemawiać za występowaniem w niniejszej sprawie istotnych zagadnień prawnych. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadza się do sformułowania dwóch zagadnień prawnych i wskazania, że nie były one do tej pory przedmiotem orzecznictwa. Powódka nie przedstawiła jednak jakiegokolwiek wyводу prawnego, który mógłby uzasadniać, że przedstawione zagadnienia mają rzeczywiście walor istotnych zagadnień prawnych, budzą poważne wątpliwości orzecznicze i mają szerszy charakter niż tylko problemów występujących w niniejszej sprawie.

Ponadto, sformułowane zagadnienia prawne są irrelewantne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, bowiem powódka nie wносиła o przywrócenie jej do pracy, a jedynie o odszkodowanie, zmiana roszczenia, na co wskazał Sąd drugiej instancji, na etapie postępowania apelacyjnego nie była możliwa.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

[SOP]

[a.ł.]

